

Istebna – siła tradycji!

INFORMATOR turystyczny

Istebna • Jaworzynka • Koniaków

Zapraszamy do Gminy Istebna!

Gmina Istebna usytuowana jest na samym południu województwa śląskiego, należąc geograficznie, historycznie i kulturowo do Śląska Cieszyńskiego. Nasze wioski rozciągają się na łagodnych zboczach Beskidu Śląskiego, tuż przy granicy z Czechami i Słowacją. Hydrologiczną ciekawostką tego terenu, jest przebiegający przez Jaworzynkę i Koniaków Główny Wododział Europejski oddzielający zlewiska Morza Czarnego i Bałtyku.

Gmina Istebna składa się z trzech wsi (stąd też często używana nazwa Trójwieś Beskidzka):

- » historycznie najstarszej Istebnej,
- » znanej z haftu krzyżkowego i spotkania trzech granic państwowych Jaworzynki
- » oraz słynącego z koronek Koniakowa.

Na tle innych miejscowości Śląska Cieszyńskiego nasze wioski mają dość krótką historię. Pierwsze wzmianki o najstarszej z nich, a więc Istebnej pochodzą dopiero z 1577 r. Jeszcze później, ok. połowy wieku XVII powstała Jaworzynka, a najmłodszy Koniaków – początkiem XVIII w. Złożyło się na to kilka elementów, po pierwsze tereny te były bardzo mocno zalesione, górzyste i słabo dostępne, po drugie ziemia była bardzo mało żyzna i praktycznie nie nadawała się do uprawy, a po trzecie były to zawsze tereny nadgraniczne, a co za tym idzie militarnie strategiczne. Niedługo lasy uważane były za naturalną ochronę granic, nic więc dziwnego, że książęta cieszyńscy niechętnym okiem patrzyli na nowych osadników w tym obszarze.

Na teren Trójwsi przybywali osadnicy z różnych stron – zarówno z północy Śląska Cieszyńskiego, jak i obecnych Czech, Słowacji i Węgier. Ważnym elementem tego osadnictwa było pojawienie się Wołochów – wędrownych pasterzy, którzy za

przeprzeni wieków przemieszczali się z dawnej Dacji (dziś Rumunia) łukiem Karpat w kierunku zachodnim. Kiedy dotarli oni w Beskid Śląski, byli już dość mocno zasymilowani z miejscową kulturą i językiem, a zarazem wnieśli do niej wielkie bogactwo folkloru wszystkich przemierzonych we wcześniejszej podróży terenów. Do dziś w naszych tradycyjnych strojach, obyczajach, muzyce, tańcu, języku i kuchni odnajdujemy tę niezwykłą spuściznę przodków – wędrowców. Wołosi mieli również bardzo ważny wkład w kształtowanie się miejscowej gospodarki. Początkowo, mimo trudnych warunków klimatycznych i nieurodzajności gleby, miejscowa ludność usiłowała żyć z rolnictwa – przybysze pasterze dali jej przykład zupełnie innego gospodarowania, o wiele bardziej opłacalnego w górzystym terenie. Owce dawały mleko, które przerabiano na sery, mięso oraz wełnę, która w surowym niegdyś klimacie świetnie sprawdzała się, jako materiał na ubiór.

Wypas owiec rozpoczął się wiosną – odbywał się wtedy tzw. obrzęd **Miyszania Owiec**, a więc łączenia małych stadek od poszczególnych właścicieli w jeden kierdel – wielkie stado owiec, które szły razem na wypas wysoko w góry na tzw. sałasz pod opieką bacy i towarzyszących mu pomocników – juhasów. Wydarzeniu temu towarzyszyły zabiegi magiczne i religijne mające na celu zapewnienie szczęśliwego wypasu. Owce wraz z pasterzami spędzały na halach długie miesiące, aż do końca września, kiedy to następowano tzw. Rozsód, a więc ponowne rozdzielenie stada na mniejsze, należące do poszczególnych gospodarstw. Czas pobytu na wypasie był dla nadzorujących go ludzi okresem trudnej i odpowiedzialnej pracy. Dojenie (nawet trzy razy dziennie), przeróbka mleka na sery i obrona

stada przed dzikimi zwierzętami oraz grasującymi w okolicy zbójnikami to była ich codzienność. Warto pamiętać, że w tym czasie kontakt pasterzy z wioską był bardzo utrudniony, bo miejsca wypasu były niejednokrotnie oddalone od domostw o kilkanaście lub więcej kilometrów.

Drugim ważnym zajęciem miejscowych górali była praca w lesie przy zrywce drewna. W trudnych górskich warunkach trzeba było nie lada umiejętności i doświadczenia by bezpiecznie ścinać i wywozić koźmi drzewo. Zapotrzebowanie na surowiec ten było za czasów panowania Habsburgów ogromne, albowiem rozwijali oni na Śląsku Cieszyńskim i na Żywiecczyźnie przemysł hutniczy.

Codziennie życie góralskich rodzin było skromne i obfitowało w ciężką pracę w polu, lesie i na hali. Mieszkańcy w drewnianych, parterowych domach z jedną ogrzewaną tzw. piecem kurlawym izbą. To tam właśnie koncentrowało się życie całej rodziny. Tu spano, gotowano i jedzono, a wszystko to we wnętrzu czarnym, przesiąkniętym dymem, albowiem kurlawe piece nie miały komin! Związane było to z funkcjonowaniem „podymnego” – podatku od posiadania kominu. W chacie nie mogło zabraknąć *świętego kóntka*, a więc miejsca gdzie gromadzone były obrazy świętych przyozdobione zazwyczaj bibułkowymi kwiatkami. Mimo upływu lat do dzisiaj można na terenie Trójwsi Beskidzkiej zobaczyć takie tradycyjne, góralskie chaty.

Piękny w swej prostocie jest tradycyjny strój Górali Śląskich. Mieszkańcy Istebnej, Jaworzynki i Koniakowa nadal używają go podczas ważnych świąt kościelnych, a niekiedy i rodzinnych. Mimo trudów codziennego życia, lokalna ludność przywiązywała zawsze wielką wagę do twórczości artystycznej. Muzyka, taniec, rzeźba, haft krzyżkowy, koronka koniakowska, były to dziedziny artystycznego wyrazu, w które wkładano wiele pracy i serca. Większość ważnych atrakcji turystycznych w naszej gminie jest związana z tą bogatą folklorystyczną spuścizną. Nic dziwnego, że promocyjne hasło Gminy Istebna to „**Istebna – siła tradycji!**”. Tradycję spotkacie tu na każdym kroku, we wszystkich zwiedzanych miejscach. Zobaczą

ją podczas występów folklorystycznych zespołów, lokalnych imprez i świąt.

Istebna, Jaworzynka i Koniaków to także miejscowości słynące z przywiązania mieszkańców do religii. Przez wiele wieków święta kościelne porządkowały całą doroczną pracę górali na roli i determinowały obrzędowość. Do silnego zakrzewienia w góralskich sercach religii katolickiej przyczynił się pobyt na tej ziemi jezuitskiego misjonarza – Leopolda Tempesa. Przybył on do Istebnej dokładnie 301 lat temu 18 maja 1716 r!

Już wtedy, gdy jezuita dotarł na istebniańską ziemię, wielu mieszkańców wyznawało katolicyzm, mieli oni jednak niezwykle utrudniony dostęp do uczestnictwa w Eucharystii. Najbliższy kościół był bowiem oddalony o 12 km i znajdował się w Jabłonkowie. Pierwsza, obecnie niestniejąca, drewniana świątynia istebniańska stała w centrum wioski. Poświęcona została 8 grudnia 1720 r.

Istebna, Jaworzynka i Koniaków to nie tylko historia i kultura, ale także piękna przyroda – otaczające nas góry, lasy, łąki i rzeki stanowią cenne walory wypoczynkowe. Zachęcamy Was do odkrywania tego naturalnego bogactwa i korzystania z licznych wyznaczonych tu szlaków turystycznych, spacerowych i rowerowych. Gmina Istebna to także wymarzone miejsce dla amatorów bardziej ekstremalnych form aktywnego wypoczynku, takich jak kolarstwo i biegi górskie oraz paralotniarstwo.

Z biegiem lat w Trójwsi Beskidzkiej, zauważalny jest rozwój turystyczny, przejawiający się m.in. w nowopowstających agroturystykach, ośrodkach wypoczynkowych, stacjach narciarskich, czy licznych atrakcjach. Tereny te przyciągają także organizatorów imprez sportowych i kulturalnych. To wszystko sprawia, że wypoczynek na terenie Gminy Istebna wpisuje się w oczekiwania każdego turysty.

Mamy nadzieję, że opracowany przez nas informator zachęci Państwa do przyjazdu i poznania tego niezwykle atrakcyjnego obszaru, a także pomoże w zaplanowaniu niezapomnianych wakacji, czy też udanego pobytu weekendowego. Do zobaczenia : -)

Atrakcje turystyczne

ISTEBNA

Kościół pw. Dobrego Pasterza
43-470 Istebna 67; tel.: +48 33 855 60 30
www.dobrypasterz-istebna.eu
dobrypasterz.istebna@gmail.com
Msze Święte niedzielne i świąteczne: 7.00, 8.30, 10.00, 11.30, 16.30.

Murowany kościół wybudowany w latach 1792–1794. Jest on drugą świątynią, jaka powstała w centrum miejscowości. We wnętrzu zachowało się kilka elementów z poprzedniego drewnianego kościoła, powstałego jeszcze za czasów misjonarza Leopolda Tempesa. Największą wartość świątyni stanowią ciekawe, barwne polichromie. Ich projekt i wykonanie jest wynikiem współpracy wybitnych artystów zamieszkujących Istebną – Jana Walaucha i Ludwika Konarzewskiego seniora oraz jego uczniów. Kościół posiada pięknie rzeźbiony ołtarz, ambonę, chrzcielnicę i balaski. Wszystkie te elementy związane są z artystyczną działalnością Rodziny Konarzewskich. We wnętrzu zwraca uwagę także kaplica boczna.

Leśny Ośrodek Edukacji Ekologicznej w Istebnej

43-470 Istebna 749; tel.: +48 33 855 60 14
oeev.wisla.katowice.lasy.gov.pl
www.wisla.neostrada.pl
Zapraszamy także na FB
Godziny otwarcia: wtorek – sobota: 9.00–16.00.

Ośrodek dysponuje salą na około 50 osób, wyposażoną w sprzęt multimedialny. Na pierwszym piętrze znajduje się stała ekspozycja, ukazująca florę i faunę beskidzkich lasów. Ponadto na zwiedzających czekają makiety przedstawiające historię terenu, diorama rzeki, dział dotyczący form ochrony przyrody oraz rentgen drzewa. Dla dzieci natomiast przewidziano ciekawe gry i zabawy. Podziwiając dioramy, można wysłuchać informacji o każdym zwierzęciu i roślinie, a także dowiedzieć się czegoś o historii Nadleśnictwa Wisła, o świerku istebniańskim, martwym drzewie i wielu innych ciekawych zagadnieniach. LOEE otoczony jest przez Ogród Roślin Beskidu Śląskiego. Powstał tu również oryginalny, ekologiczny plac zabaw dla dzieci.

Kurna Chata Kawuloka
43-470 Istebna Wojtosze 824; tel.: +48 790 26 28 29
www.chatakawuloka.eu
chatakawuloka@gmail.com
Muzeum czynne po uprzednim zgłoszeniu telefonicznym.

Kurna Chata Kawuloka

Stary drewniany dom z 1863 r. pełen jest dawnych sprzętów gospodarstwa domowego i narzędzi. W autentyczny sposób oddaje warunki, w jakich żyli mieszkańcy Istebnej w drugiej połowie XIX w. Niedługo należał on do wybitnego folklorysty, wykonawcy instrumentów ludowych i muzyka – Jana Kawuloka. Chata była miejscem jego życia i pracy, tu też postanowił stworzyć izbę regionalną, dom-muzeum, który pozwoliłby „zatrzymać czas”. Mimo śmierci Jana Kawuloka jego Kurna Chata nadal żyje opowieścią o dawnych czasach i góralską muzyką. Realizowane są tu także warsztaty folklorystyczne.

Izba pamięci Jerzego Kukuczki

43-470 Istebna Wilcze 340
tel.: +48 508 389 558
www.kukuczka.net
cecylia.kukuczka@gmail.com
Zapraszamy także na FB
Czynne po uzgodnieniu telefonicznym.

Izba pamięci prowadzona przez żonę wybitnego polskiego himalaisty Jerzego Kukuczki, zdobywcy wszystkich czternastu ośmiotysięczników. Siedzibą izby jest rodzinny, drewniany dom Kukuczków, wewnątrz którego zgromadzone zostały pamiątki, trofea i nagrody dokumentujące niezwykłą historię wypraw.

Kościół pw. Podwyższenia Krzyża Świętego
43-470 Istebna Kubalonka 1100
tel.: +48 33 855 70 54

Msze Święte w niedziele i święta: 9.00, 11.00.
Kościół otwarty jest tylko podczas nabożeństw lub po uzgodnieniu telefonicznym (dla grup).

Drewniana świątynia poświęcona została w 1779 r. w Przyszowicach koło Gliwic. W latach 1957–1958 obiekt przeniesiono na istebniańską ziemię.

Do 1967 r. kościół pełnił funkcję muzealną, będąc miejscem gromadzenia eksponatów sztuki sakralnej z regionu Górnego Śląska. Kościół posiada konstrukcję zrębową, z dwuspadowym, gontowym dachem z wydatnymi okapami oraz barokową sygnaturkę. Z pierwotnego wyposażenia zachował się barokowy XVIII-wieczny ołtarz oraz ambona z 1697 roku. Wnętrze uzupełniają ludowe rzeźby. Obiekt znajduje się na Szlaku Architektury Drewnianej Województwa Śląskiego.

Kościół Podwyższenia Krzyża Świętego

Muzeum Jana Walaucha

43-470 Istebna Andziółka 293
tel.: +48 502 097 871, +48 885 743 904
www.janwalach.pl; Zapraszamy także na FB
Muzeum czynne V-X od wtorku do niedzieli, w godzinach 10.00–16.00.

Muzeum Jana Walaucha

Kościół pw. Dobrego Pasterza w Istebnej

